

Česko-lužický věstník

číslo 3 - 4 /
březen - duben 2015

ročník XXV

Gwyneth Lewisová (*1959)

Cyffes y Bardd

‘Fi lofruddiodd yr iaith Gymraeg.
Rwy’n siŵr o hynny.
Methais yngan yr hyn roedd ei angern arni.

Dweud dim digon yn llawer rhy hwyr
a nawr – tawelwch. Arestiwch fi
am ddiotalwch. Methais yn lân â’i pherswadio hi
i aros, bod gwerth mewn goroesi.
Fe fu’n ddynes anodd. Ond roedd angen hon.
Dyma fy mhasport. Mwrdras fy mam.’

Přiznací basnjerki

Ja sym zabiła walizisku řeč.
Sym sej cyle wěsta.
Njejsym zdokonjała prajič, štož bě trjeba.

Njejsym prajiła dosć, a jelizo haj, bě to přepondže
a nětk – čicho. Móžeće mje zajec
zanjechanja dla. Njeje so mi poradziło, ju přeswědčić,
zo wostanje, zo ma zmysl přetrać.
Z tej knjenju bě čežke jednanje. Běše pak jeje tu trjeba.
Tule je mój wupokaz. Ja sym swoju mać zamordowała.

*Z velštiny přeložil Hynek Janoušek; vyšlo v časopise Plav 2007/10.
Do lužické srbštiny přeložila Zuzana Bláhová-Sklenářová.*

Gwyneth Lewisová (na fotografii) je známá velšská básnířka a libretistka. Narodila se ve velšské rodině v Caerdyddu, hlavním městě Walesu (ang. Cardiff). Anglicky se začala učit až ve dvou letech. Vydala již osm básnických sbírek ve velštině a angličtině. Za svou tvorbu získala několik ocenění, a je první velšskou básnířkou vůbec, které byla udělena cena Bardd Cenedlaethol Cymru (Velšský národní básník). O současné situaci velšského jazyka přinášíme aktuální informace a autentické svědectví na str. 19. (Text i foto převzato z <http://www.gwynethlewis.com/>.)

Doznání básnířčino

Já jsem zabila velštinu.
Jsem si tím jista.
Nebyla jsem s to vyřknout, čeho bylo třeba.

Neříkala jsem dost, a když, tak až příliš pozdě
a teď – ticho. Zatkňte mne.
za nedbalost. Vůbec se mi nezdařilo přesvědčit ji,
aby zůstala, že má cenu přežít.
S tou dámou bylo těžké pořízení. Ale bylo jí tu třeba.
Tady je můj pas. Zamordovala jsem svou matku.

Dovolujeme si v nynější tísnivé finanční situaci poprosit čtenáře a další příznivce Česko-lužického věstníku o finanční dar, byť nepatrný, na jeho další provoz. Rozpočet každého čísla se pohybuje kolem 5 000 Kč, přičemž většinu této částky tvoří náklady na „fyzický provoz“ (sazbu, papír, tisk, distribuci), redakce pracuje zadarmo. Proto bude - nejen symbolicky řečeno - každá desetikoruna dobrá a užitečná. Našemu časopisu jde skutečně o přežití. Příspěvky lze odevzdat na Valné hromadě 28. 3., zasílat na účet 2900678633/2010 nebo poslat složenkou; do zprávy pro příjemce vepište prosím „dar - ČLV“. Předem mnohokrát děkujeme.

Vaše redakce Česko-lužického věstníku

NOVINY

Z DOMOVA

► (SR 23. 2.) **Lužice na turistickém veletrhu Holiday World.** Veletrh se konal o čtvrtém únorovém víkendu již tradičně na pražském Výstavišti. Mezi vystavovateli byli i zástupci hornolužické marketingové společnosti, města Budyšin a Zhořelec, jako i turistický svaz lužické jezerní krajiny. Představena byla i lužickosrbská kultura. Zastupoval ji slepjan-ský folklorní soubor a dětský taneční soubor Lužičanka.

Z HORNÍ LUŽICE

► (SN 30. 1.) V předpolí hnědouhelného dolu Wochozy (Nochten) poblíž Bělé Wody **nalezli archeologové při záchranném výzkumu středověký dehtařský výrobní areál.** Podle archeologa Petera Schöneburga jde o jedinečný nále. Dehtařství a kolomaznictví se zvláště v oblasti borových lesů střední a Dolní Lužice provozovalo velmi intenzivně jistě již od pravěku, ale wochozský areál je jedním z největších dochovaných a prozkoumaných v celém Německu. Byly tu odkryty základy velké kolomazné pece o průměru přes 2,5 m a objemu asi 8 m³, zlomky keramických nádob a další pozůstatky výroby. Z kusu borového dřeva se podařilo získat přírodně-deckými metodami datum okolo r. 1324. Pec sloužila 50 až 100 let; suchou destilací se v ní ze smolnatého dřeva vyráběl dehet, z nějž se pak vařila kolomaz. Výzkum pokračuje, plánuje se prezentace nálezů veřejnosti. (Doplněno podle <http://blog.vattenfall.de/pechofen-fund-nochten-bevor-die-bagger-kommen-wird-geschichte-ausgegraben/>.)

► (KP 1. 3.) **Na prvním postním semináři v smochčickém Domě biskupa Benona se 23. února konala přednáška dr. Larse-Arna Dannenberga o migracích na území Horní Lužice** s titulem „A vyhnal jej Hospodin Bůh ze zahrady v Edenu“. Migrace jsou staré jako lidstvo samo – a to platí i pro dějiny Horní Lužice. Sám historik, který dnes žije v Kinspórku, se narodil v Pobaltí. Už osídlení Horní Lužice bylo migračním procesem (Slovánem podle Dannenberga přišli až v 9. století, což však vůbec neodpovídá pramenům – pozn. red.), důležitá byla i německá kolonizace od druhé poloviny 12. století, která však neasimilovala Lužické Srby. Na začátku 19. století

se zase vydávali mnozí lidé z Čech a Slezska do Saska a Lužice za práci.

► (SN 2. 2.) **Sbor Lipa vystoupil společně se skupinami Wólbernosce a Poštyrjoch.** Koncert se konal poslední lednovou sobotu v sále haslowského hostince a navštívilo jej kolem 300 lidí. Dirigovala ho Jadwiga Kaulfürstowa, které na závěr za celý sbor poděkovala sólistka Michaela Melcerowa.

► (SN 3. 2.) **WITAJ a nakladatelství Domowina plánují vydat nové učební materiály v lužické srbštině.** Záměrem jazykového střediska WITAJ (Řečny centrum WITAJ) a nakladatelství Domowina pro rok 2015 je až 32 nových učebních materiálů v lužické srbštině - mluvnické tabulky, čítanky, texty k biologii, zeměpisu nebo dějepisu.

► (SR 10., 11. 2.) **Lužičtí vlci se v uplynulých letech rozšířili do okolí Róžantu.** Tamější smečka měla v roce 2014 poprvé mláďata. Obnovují se i smečky v Kinspórku, Milakale, Wochozích a Grodku. Informovala o tom zhořelecká lesní správa. Chovatelé dobytka v roce 2014 ohlásili 65 škodních událostí. Obětmi se stalo na 90 ovcí a tři telata. Do budoucna se počítá s rozšířením vlků do celého Saska. Róžantský hajný Tilo Žur rozšíření vlků považuje za zátěž pro přírodu i zemědělce.

► (SN 11. 2.) **Nový učební materiál o Lužických Srbech pro německé žáky saských základních škol** připravuje pedagožka v důchodu dr. Gizela Brukowa. Vychází ze školního zákona, který žádá od všech saských škol, aby podávaly základní informace o dějinách a kultuře Lužických Srbů. Tematicky tak materiál sahá od lužickosrbské historie přes jazyk a kulturu až k současnému životu a vztahům mezi většinovými Němci a menšinovými Lužickými Srby.

► (SN 17. 2.) **Kulowem prošel velký masopustní průvod** s množstvím masek různého druhu a barevně vyzdobenými povozy s lužickosrbskými nápisy. Atrakcí letošního masopustu nebyly jen kostýmy, vystřelování konfet a prodávání placek podél cesty,

ale také třeba vystrojené lamy provázející orientální vůz.

► (SN 20. 2.) **V řadě Spisy Serbskeho instituta vyšla jako 59. svazek disertace „Der Sorbische Volkstanz in Geschichten und Diskursen“** (Lužickosrbský lidový tanec v příbězích a diskusích) dr. Theresy Jacobsové, hudební vědkyně, tanečnice a etnoložky. Knihu představila v Budyšině ve Smolerově knihkupectví.

► (SR 20. 2.) **Obyvatelé podávají námítky proti rozšíření hnědouhelného dolu Wochozy II.** Hornímu úřadu ve Freibergu jich bylo zatím doručeno 261. Rozšíření dolu postihne přesídlením 1600 obyvatel obcí Slep a Trjebín. Podle plánů zmizí vesnice Miłoraz, Rowno a Mulkecy. Saští Zelení označili tento plán za nepřijatelný.

► (KP 22. 2.) **Redaktorka časopisu evangelických Lužických Srbů Pomhaj Bóh Trudla Malinkowa oslavila šedesáté narozeniny.** Malinkowa vydala roku 1988 jako své první dílo (spolu s manželem Janem Malinkem) knihu o římskokatolickém lužickosrbském knězi Mikławši Andrickém (1871–1908) *Zrudoba to běše a nadžija* (Byl to smutek a naděje). Původně vystudovala zubní lékařství a později se věnovala výchově dětí. Zabývala se také emigrací Lužických Srbů do zámoří a osobou faráře Jana Kiliana, jehož básně vydala. Dlouhodobě dokumentuje lužickosrbské památky (např. zrušený hřbitov v Rowném), vede památkový výbor Matice lužickosrbské a patří ke spoluzakladatelům Lužickosrbského evangelického spolku (1994).

► (SR 26. 2.) **V prostorách Lužickosrbského informačního střediska v budyšinském Serbském domě byla 25. února otevřena výstava „Lužickosrbský kroj v novém hávu“.** Jde o školní projekt evangelické střední školy v Hučině. Studenti spojili kroj (tradiční oděv) s aktuální módou a vytvořili nové části každodenního kroje. Projekt vedla profesorka výtvarné výchovy Claudia Matoušková.

► (SR 27. 2.) **Nezaměstnanost v dvojjazyčné části Horní Lužice zůstává na relativně nízké úrovni.** Uchazečů o zaměstnání je v okolí Kamence kolem sedmi procent.

Z DOLNÍ LUŽICE

► (NC 28. 1.) **Dieter Freihoff byl jmenován novým zástupcem pro lužickosrbské záležitosti okresu Damna-Blota** (Dahme-Spreewald). Jeho cílem je připojit co nejvíce obcí do lužickosrbského sídelního území. Rád by spolupracoval se starosty a obecními úřady. Také by se chtěl účastnit více lužickosrbských kulturních akcí. Ve funkci by mu mohly pomoci zkušenosti z komunální politiky.

► (NC 4. 2.) **Účastníci Serbského blida diskutovali o hornosrbsko-dolnosrbských vztazích.** Účastníci se shodli, že by se obě skupiny měly více poznávat. Blížší spolupráci brání nejrůznější faktory. Existuje zde určitá jazyková bariéra a mnohdy je snadnější komunikovat spolu německy. Dále jsou tu odlišné možnosti výuky hornosrbské a dolnolužické srbštiny. Rozdílný je také přístup k finančním zdrojům v Braniborsku a v Sasku.

► (NC 11. 2.) **Chotěbuz přijme další uprchlíky.** V roce 2014 přišlo do Chotěbuzi 224 uprchlíků z celého světa. V letošním roce se očekává, že jich přijde až 300. Na základě usnesení lednové schůze zastupitelstva bylo rozhodnuto, že pro ně budou vyčleněny byty a další prostory na území celého města.

► (NC 18. 2.) **V řadě dolnolužických vsí se konaly masopustní průvody.** Lidé v kostýmech i v krojích tančili přímo na ulicích. Občerstvení bylo všude zajištěno, mnozí se zahřáli tancem či pálenkou. Účastníci se svobodní i ženatí, slavily také děti. Řada školek pořádala ptačí svatby.

► (KP 1. 3.) **15. února zemřela ve věku 90 let Hilža Lebzyna z Koslowa,** poslední žena, která ještě každodenně nosila v této vsi katolický lužickosrbský kroj.

► (KP 1. 3.) **Elisabeth Neuhausová, vedoucí hlavního oddělení pro pastorační míšeňsko-dráždanského biskupství** informovala o chystaných reorganizacích v rámci římskokatolické církve, v jejichž rámci mj. vzniknou tzv. *Zwjazki zhromadnjeje zamołwitosće* (Sdružení společné zodpovědnosti) sdružující několik stávajících farností (jeden obsáhne např. Ralbicy, Chrósćicy, Njebjelčicy, Bačoń, Wotrow a Radwor, které zahrnují území s asi 9.500 obyvateli mezi Budyšinem, Kamencem a Kulowem). Z těchto svazků

by snad v budoucnu mohly povstat sjednocené farnosti, což má vést k ušetření prostředků a lidských zdrojů na jejich dosavadní provoz.

ZE SASKA

► (KP 15. 2.) V dráždanském „panometru“ (v bývalém plynojemu, spojení vzniklo ze slov „panorama“ a „plynometr“, nachází se ve čtvrti Reick) je možno od 24. ledna do 31. května spatřit nové monumentální **360° panorama (vysoké 30 m a široké 100 m) „Dražďany 1945. Tragédie a naděje evropského města“**, dílo berlínského umělce Yadegara Assissiho. Návštěvníci tu mohou z 15 metrů vysoké vyhlídkové terasy spatřit Draždany zničené bombardováním 13.–14. února 1945 v měřítku 1:1, a to z pozice pozorovatele, který stojí na věži radnice, jež nálety přečkala nepoškozená. Kromě panoramatu lze navštívit i multimediální výstavu, která představuje zničení a znovuvybudování historického jádra Draždán.

► (SN 24. 2.) **Od 1. března nebudou jezdit přímé vlaky z Draždán do Vratislavi (Wrocław)** z důvodu nedostatku financí na polské straně. Dopravní podniky i ministerský předseda Stanisław Tilich hledají řešení a doufají, že v budoucnu bude možné dopravu opět obnovit.

► (SR 6. 3.) **Lipský Ústav sorabistiky připravuje ve spolupráci s univerzitou v polském Štětíně irský týden.** V roce 2014 se uskutečnil první ročník v Lipsku, nyní je na řadě Štětín. Projekt je spolufinancován polskou univerzitou a irskou vládou, sdělil lektor irštiny na ústavu sorabistiky Patrick McCaffarty.

Z BRANIBORSKA

► (SN 29. 1.) **Ústav sorabistiky (Institut za sorabistiku) Lipské university si vzal za úkol vyhodnotit stav vyučování** a učení se lužické srbštině na braniborských základních školách. Koordinátorkou projektu je dr. Jana Šolčina, navrhovatelem prof. Eduard Worinar a spolupracovníky Till Vogt a Stanislav Tomčík, zaměstnanci ústavu. Na projektu spolupracují s chotěbuzskou pobočkou Jazykového střediska WITAJ (Řečny centrum WITAJ), s pracovištěm pro srbské vychovatelství (Džělanišćo za serbske kubłanske wuwianje ABC) a také s Lužickosrbským ústavem.

► **V květnu se bude volit Rada pro záležitosti Lužických Srbů v Braniborsku.** Děje se tak na základě novely zákona upravujícího práva Lužických Srbů v Braniborsku (*Sorben/Wenden-Gesetz*; http://www.swg-brandenburg.de/images/pdf/cytanska_wersija.pdf), která vešla v platnost minulý rok. Zájmy Lužických Srbů zastupuje jednak Domowina, svaz Lužických Srbů, jednak právě Rada pro záležitosti Lužických Srbů v Braniborsku. Rada je čestné pětičlenné grémium braniborského parlamentu (zemského sněmu); je volena na jedno volební období a má právo účastnit se výborových zasedání o lužickosrbských záležitostech s poradním hlasem, může také předkládat svá stanoviska k návrhům zákonů o lužickosrbské řeči a kultuře.

Aktuální volby proběhnou v poslední květnový den. Podle § 5 odst. 2 uvedeného zákona do rady může volit každý Lužický Srb, který má v Braniborsku volební právo, tento předpoklad se podle zákona projevuje návrhem na zapsání dotyčného do seznamu voličů. Voličem tedy může být jen Srb, který má trvalé bydliště v Braniborsku, je starší 16 let a požádá do 24. května o zapsání na seznam. Ke stejnému datu je možné nominovat kandidáty na členy rady (zápisem do seznamu u Zemského sněmu); i oni musí mít trvalé bydliště v Braniborsku, ale musí být starší 18 let a samozřejmě musí být Srbové. Členy rady se staně pět kandidátů, kteří získají nejvíce hlasů. Volit lze i korespondenčně.

red,

*s použitím internetového zdroje
www.landtag.brandenburg.de a www.swg-brandenburg.de*

Z EVROPY

► (SN 25. 2.) **V Bruselu v Evropském parlamentu se konal Seminář o budoucnosti ohrožených jazyků.** Kromě výchovného vlivu hraje roli také ochrana menšin v hospodářském kontextu. Vystoupil např. Hanno Wylem-Kell, předseda Lužické aliance. Na základě informací předsedkyně Lužickosrbské školské společnosti (Serbske šulske towarstwo) Ludmily Budarjowé představil lužickosrbskou jazykovou výchovu v dvojjazyčné Lužici, popsal i současnou situaci projektu Witaj ve školách.

Ze Serbských Nowin podala Jitka Rybolová, z Nowého Casniku Josef Blažek, z Katolského Posoła Jan Zdichynec, ze Serbského rozhłosu Radek Čermák.

MENŠINY V DNEŠNÍ EVROPĚ

Dvojazyčnost ve Walesu aneb Příklady táhnou

J. Kateřina Dvořáková

Rydw i wedi briodi Cymro. Tedy – provdala jsem se za Velšana a ve Walesu žiji už téměř dvacet let. Když jsme se do Walesu

přistěhovali (prvních pár let jsme žili v Praze), zapsala jsem se do kursů velštiny. Někteří angličtí kolegové se mě ptali: „Proč?“

Velština v běžném životě: odpadkový koš na tříděný odpad. Foto J. Kateřina Dvořáková.

„Nemáš takových dvojjazyčných fotografií víc? Chtěla bych je do Česko-lužického věstníku jako příklad.“

Víc fotografií jsem sice neměla, ale nebyl problém je pořídit. Dvojjazyčné nápisy jsou dnes všude, na značkách, na informačních tabulích, v supermarketech i bankách. Nejsou ale samozřejmostí. Velšský jazyk byl v Británii uznán jako oficiální jazyk teprve v roce 1967 a trvalo to dalších 26 let, než byly všechny veřejnoprávní organizace zavázány zákonem, aby poskytovaly služby jak v angličtině, tak ve velštině. *Welsh Language Act* 1993 se pravidelně ocitá pod nátlakem těch, kteří považují dvojjazyčné nápisy a služby za zbytečné vyhazování peněz. Na druhou stranu *Cymdeithas y Iaith Cymraeg* (Společnost pro velštinu) pokračuje v boji za rovnoprávnost velšského jazyka. Toto dobrovolné hnutí od svého založení v roce 1962 dokázalo nejen prosadit přijetí dvou už zmíněných jazykových zákonů, ale díky nim má Wales i vlastní televizní kanál S4C (čte se „espedorek“) a po nátlakových akcích z počátku 21. století začaly používat dvojjazyčné nápisy i soukromé společnosti.

Boj mezi těmi, kteří považují velštinu za drahý přezitek, a těmi, kteří ji chtějí zachovat nejen jako kulturní dědictví, ale i jako živý jazyk, pokračuje.

Jak na tom dnes velština je?

Zuzana Bláhová-Sklenářová

Velština je keltský jazyk, kterým hovoří Velšané ve Walesu a v Anglii při hranicích s Walesem, nemluvě o vystěhovaleckých komunitách, z nichž nejvýznamnější je v Argentině. Velština patří do britonské větve keltských jazyků spolu s příbuznou bretonštinou aj. V současné době je nejpoužívanějším keltským jazykem na světě. V roce 2011 žilo podle britského sčítání ve Walesu 562.000 lidí starších tří let, tj. 19 % obyvatel, kteří uváděli že dovedou mluvit velšsky; mluvit, číst i psát velšsky umělo 15 % obyvatel. Zdá se, že v posledních letech začalo mluvčích dokonce přibývat. Většina mluvčích žije na západě a hlavně severozápadě země.

Pro uchování jazyka měl zásadní význam překlad bible a modlitební knihy do velštiny za vlády Alžběty I. Velšsky se běžně mluvilo ve vsích i ve městech až do 19. století. Po sociálních bouřích ve 40. letech 19. stol., za jejichž příčinu označily anglické orgány nevzdělanost a nízkou morálku spojenou s používáním velštiny, byla zavedena povinná školní docházka s výukou pouze

Přišlo mi to jako samozřejmost – přistěhujete se do nějaké země, naučíte se její jazyk.

Letos jsem si na novoročenku dala koláž fotografií našich v e n k o v s k ý c h silnicích. Jednomu obrázku vévodil dvojjazyčný nápis upozorňující řidiče, že tato silnice, sotva jedno auto široká, není vhodná pro těžké nákladní vozy. Obratem jsem dostala e-mail od kamarádky:

v angličtině. Žák, který promluvil ve škole velšsky, byl trestán. Jen ojediněle mohly vznikat školy velšské. Velština se stáhla do rodin a lidé ji začali považovat jako jazyk menšinový, méněcenný a odsouzený k zániku. Až v 60. letech 20. stol. se podařilo tento vývoj zvrátit díky iniciativě Saunderse Lewise, velšského básníka, dramatika, historika, celoživotního bojovníka za emancipaci Walesu. V roce 1993 britský parlament postavil velštinu na stejnou úroveň jako angličtinu (*Welsh Language Act*). Roku 1998 byl zákonem ustanoven parlament Walesu; novější úpravou v roce 2006 (*Government of Wales Act*) byla zřízena kolektivní vláda Walesu, která obdržela řadu pravomocí. Již po desítky let fungují velšské politické strany. Opatření z roku 2011 (*Welsh Language Measure*: jako *measures*, tj. opatření, se označují zákony vydávané vládou Walesu) pak zavedlo plnou rovnoprávnost velštiny s angličtinou ve veřejném životě i v úředním styku; velština je tak de iure oficiálním jazykem v celém Spojeném království. Byla zřízena funkce komisaře, který dbá o skutečné uplatňování dvojjazyčnosti v praxi a smí vyšetřovat případy, kdy je podezření, že někomu bylo bráněno ve svobodném používání velštiny. Byl také zřízen soudní dvůr s velšskou jednací řečí. Veřejné tabule nesou nápisy v obou jazycích (viz obrázky); který z nich bude první, o tom rozhodují místní úřady. Běžně se velšsky píší i silniční směrovky do Londýna: *Llundain*. Pouze anglicky jsou texty na peněžích, většina obalů zboží a návodů k použití také není velšsky. Vedle plně velšského televizního kanálu S4C (od r. 2010 v digitálním formátu) vysílá také velšská rozhlasová stanice *Radio Cymru* (od r. 1977). Naopak chybí deník tištěný velšsky, noviny *Y Cymro* (Velšan) vycházejí jako týdeník; deník se nepodařilo založit pro nedostatek předplatitelů.

Velština v běžném životě: upozornění na železniční přejezd. Foto J. Kateřina Dvořáková.

Dnes jsou prakticky všichni mluvčí velštiny dvojjazyční, ale pro mnoho z nich je velština prvním jazykem. Od roku 2000 je ve všech školách ve Walesu povinná velština až do věku 16 let, buď jako vyučovací jazyk, nebo jako předmět, podle výběru (existují školy anglické, dvojjazyčné i čistě velšské). Tím se podařilo zvrátit úbytek uživatelů jazyka. Jazyk tak zvládnou i děti z rodin, kde se už velšsky nemluví. Byly zavedeny i kursy pro dospělé. Znalost velštiny je povinná pro úředníky, učitele aj. Velština se studuje na všech univerzitách v zemi, existuje už i studium ve velšském jazyce.

Velšsky „mluví“ běžné operační systémy, internetové vyhledávače, MS Office, řada internetových stránek včetně Wikipedie, některé mobilní telefony. Funguje i v orgánech EU. Nešlo by to i v Lužici?

Nešlo by to i v Lužici?

Zdroje:

http://en.wikipedia.org/wiki/Government_of_Wales_Act_2006, staženo 18. 2. 2015.

http://en.wikipedia.org/wiki/Saunders_Lewis, staženo 18. 2. 2015.

http://en.wikipedia.org/wiki/Welsh_language, staženo 18. 2. 2015.

Tomanová, E. 2004: Velština, nejstarší jazyk v Británii, prožívá renesanci.

On-line: <http://www.ikaros.cz/velstina-nejstarsi-jazyk-v-britanii-proziva-renesanci>, staženo 18. 2. 2015.

Welsh Language Act: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1993/38/contents>, staženo 18. 2. 2015.

Welsh Language Measure receives royal assent. On-line: <http://wales.gov.uk/newsroom/welshlanguage/2011/110211welshlang/?lang=en>, staženo 18. 2. 2015.

Pozn. aut.: vycházela jsem z anglické wikipedie, protože odpovídající česká hesla jsou pouze stručná.

Wales jako inspirace pro Lužici

Leoš Šatava

Stejně jako řada dalších minoritních oblastí Evropy (Katalánsko, Baskicko, Laponsko...) je i Wales místem, jež by mohlo být vysoce inspirativní pro etnojazykové revitalizační snahy v Lužici. Zmínit je možno kupř. již delší dobu existující fenomén tzv. „jazykových animátorů“ – osob, náplní jejichž činnosti je stimulování a podpora používání velštiny v každodenním životě určitého regionu. To se může týkat kupř. zajišťování příležitostí pro užití jazyka na lokální úrovni či v úřadech, pozornosti zaměřené na aplikování dvojjazyčných nápisů ve veřejném prostoru apod.

Dalším dlouhodobějším projektem velšských jazykových aktivistů je iniciativa „Pethau Bychain“ (Malé věci), v letošním roce zaměřená mj. na fanoušky ragbyového mistrovství Six Nations, jež je ve Walesu silně patrioticky vnímáno. Jmenovaný slogan současně symbolicky vychází z věty středověkého světce a patrona Walesu – sv. Davida. V aktuální parafrázi výroku jde o výzvu k tomu, aby lidé všech věkových kategorií na všemožných úrovních, rodilí mluvčí i začátečníci dělali na každodenní rovině více pro užití velšského jazyka a pomocí „malých změn“ zlepšili a posílili jeho pozici. Pro zájemce a sympatizanty iniciativy jsou k dispozici i podrobnější inspirativní pokyny, jak se do akce zapojit v řadě kontextů (běžný život; výuka a vzdělávání se; zábava; sociální sítě). V daném rámci jsou ceněny nejrůznější pozitivní činy a kroky.

Je jisté možno litovat toho, že v Lužici (přes některé snahy Jazykového centra WITAJ) cílené projekty zmíněného typu stejně jako další osvědčené iniciativy na poli „jazykového plánování“ prakticky absentují. Přitom není potřeba vše sám znovu vynalézat – celou řadu metod a postupů by v kontextu lužickosrbských revitalizačních snah bylo možno (stejně jako tomu bylo při zavádění imerzní výuky Witaj, resp. 2plus) prakticky beze změn převzít a aplikovat.

HUDBA

Lužickosrbské tóny rozezněly Lužický seminář

Ve čtvrtek 19. února se v Lužickém semináři konal klavírní koncert. Interpretka Heidemarie Wiesnerová pochází z Budyšína, vystudovala v Lipsku a Amsterdamu a je zřejmě jedinou lužickosrbskou klavírní koncertní mistryní. Koncertem provázela Sebastian Elikowski-Winkler, hudební skladatel a muzikolog. (Jeho komentář byl tlumočen z němčiny do češtiny.)

Připravili spolu průřezový program, který posluchačům představil lužickosrbskou vážnou hudbu za poslední dvě století. Elikowski-Winkler sice na úvod deklaroval, že nechce přednášet o dějinách lužickosrbské hudby, přesto měli posluchači možnost se dozvědět spoustu zajímavých údajů.

První na programu byl Korla Awgust Kocor (1822–1904), „praotec“ vážné lužickosrbské hudby, a jeho skladba *Sostenuto*. Poté přednesla klavíristka 4 *symboliske sokolske sceny* Bjarnata Krawce (1861–1948). Ten skladby zkomponoval pro lužickosrbské

Sokolky a s největší pravděpodobností byly poprvé uvedeny na Všesokolském sletu v Praze 1929. Dalším představeným autorem byl Kurt Karnawka (1866–1944), jehož pozůstalost se sice ztratila, ale některé opisy skladeb se dochovaly v USA a z nich klavíristka vybrala dva *Wendische Tänze (Serbske reje) für Pianoforte* (č. 2 a č. 9.). Při jejich poslechu se nabízí otázka, nakolik byl Karnawka inspirován *Slovanskými tanci* Antonína Dvořáka.

Dále koncert pokračoval skladbami autorů, kteří se narodili v meziválečném období. Ti měli lepší možnosti odborného vzdělání. Jan Rawp (1928–2007) se jako hudební vědec věnoval také sběru lužickosrbských lidových motivů a ty se pak objevovaly v jeho skladbách. Klavíristka přednesla *Fünf Klavierstücke für Kinder (Stare Rujany, Balada, Hola, Serbska reja, Hra)*. Jiný hudební vědec Dieter Nowka (1924–1998) svou erudici dokázal v obsáhlé publikaci *Europäische Kompositionsgeschichte*, bohužel jeho pozůstalost je taktéž ztracena. Na koncertě jsme vyslechli dvě skladby: č. 2 z cyklu *Vier Burlesken* a *Andante Grazioso* z cyklu *Fünf Klavierstücke „Rezitando“*, u nichž jsme mohli sledovat velmi výrazný posun v autorově hudebním vyjadřování. Na závěr tohoto bloku zazněla třetí věta *Allegro ze Sonatiny č. 1* od Hince Roje (*1927), což bylo působivým vyvrcholením před přestávkou. Bohužel v programu nebylo uvedeno datum vzniku skladeb, což obzvláště v tomto případě bylo skutečně škoda.

Třetí blok byl věnován současným autorům, narozeným po druhé světové válce a stále žijícím. Nejdříve interpretka zahrála *Di sera a Roma* od Ulricha Pogody (*1954), kterou napsal během svého pobytu v Římě a nechal v ní zaznít zvuky a melodie, které nasál při procházkách italským městem. Následovaly *Drei Klavierstücke* postmodernisty Detlefa Kobjely (*1944), věnované přímo klavíristce Heidemarie Wiesnerové. Posluchačsky velmi zajímavým kusem byl melodram pro recitaci a klavír od Jana Cyže (*1955) *An Bautzen*. Interpretka skladbu hrála na klavír a k tomu přednášela báseň o Budyšíně (text složil Hartmut Zielonka). Další skladby již byly určeny náročnému posluchači a přestavily to nejmodernější ze současné lužickosrbské hudby. Nejdříve zazněl *Klavierstück I* Jura Měťška (*1954) a na závěr kompozice elektronické hudby Sebastian Elikowského-Winklera, průvodce večerem, k níž Heidemarie Wiesnerová improvizovala na klavír.

Celý pořad byl orámován historickými nahrávkami lužickosrbské lidové hudby na voskové válečky, jejichž záznam protagonistům zapůjčilo Lužickosrbské muzeum v Budyšíně. Heidemarie Wiesnerová a Sebastian Elikowski-Winkler tak naprosto otevřeně deklarovali svůj vztah k srbské Lužici, a ačkoli představovali lužickosrbskou hudbu umělecko-artifickými nahrávkami posluchačům připomněli, že většina lužickosrbské hudební produkce vychází z hudby lidové a ta je stále živá nejen na lužickosrbských slavnostech.

Koncert pořádala Kontaktní kancelář Svobodného státu Sasko, za níž promluvil pověřenec Svobodného státu Sasko David Michel – nutno ocenit jeho bravurní jazykový výkon: svůj projev v němčině vzápětí opakovl i v češtině. Na úvod představil stručnou historii Lužického semináře a připomněl, že součástí Svobodného státu Saska je i Lužice, kancelář tedy zastupuje v Praze také Lužické Srby. Společně s předsedou SPL Petrem Kadlecem pak pozvali asi šedesát posluchačů koncertu k prohlídce Hórnikovy knihovny, a vskutku většina z nich odložila návštěvu rautu a dala přednost lužickosrbské historii a literatuře.

S potěšením sledujeme, že se saská Kancelář vstřícně staví k prezentaci lužickosrbské kultury, tentokrát tedy vskutku „didaktickým koncertem“, a doufáme v další a užší spolupráci.

Eliška Papcunová

Lužický Vodník v ústeckém muzeu

Eva Burachovičová v dvojroli Ute a vodníka.
Foto Collegium Bohemicum.

Divadelní spolek Nepřijatelní představil 17. února v Ústí nad Labem svérázné nastudování lužickosrbské hry Vodník (*Wodny muž*) od autorek Ingrid Hustetové a Beaty Mičerlichové.

Divadelní představení bylo hned v několika ohledech výjimečné. Konalo se v netradičním prostoru Císařského sálu ústeckého muzea, kam divadelní skupinu pozvalo sdružení Collegium Bohemicum.

Vůbec první nastudování dolnolužickosrbského Vodníka ztvárnili divadelníci avantgardně s důrazem

na mluvené slovo a herectví; díky šikovné práci s rekvizitami nebylo ani třeba stavět scénu, stačila představivost diváků a nasvícení. Představení tímto způsobem zrežiroval Petr Smyczek, který využil českého překladu od Radka Čermáka, jenž představení v Ústí osobně uvedl.

Herci zahráli Vodníka dvojjazyčně, dvě scény totiž nastudovali v dolnolužické srbštině (divákům byl k dispozici program s českým překladem výstupů i písní). Za to si herci zaslouží obdiv, neboť se museli kvůli hře naučit lužickosrbskou výslovnost. Mezi diváky navíc seděla i jedna z autorek lužickosrbské předlohy, psycholožka Beata Mičerlichowa, pro niž to bylo poprvé, kdy svou hru viděla divadelně ztvárněnou.

O živý hudební doprovod představení se postarala rodilá Ústečanka a hudebnice Silvie Morasten, která hře svojí výbornou hrou na klavír a pěveckou interpretací lužickosrbských básní dodala neopakovatelnou atmosféru.

Ačkoli řady diváků nebyly početné, odcházeli návštěvníci nadšení a spokojeni s kulturním zážitkem.

Jitka Rybolová

LITERÁRNÍ PŘÍLOHA

Bibliografie článků Milana Turka o Lužici a Lužických Srbech

Sestavil Daniel Dvořáček

Mgr. Milan Turek (*1941), původní profesí dokumentarista, vede od roku 2003 Turistické informační centrum v Liberci-Horním Hanychově. Vlastivědné téma severních Čech a především spisovatelka Karolina Světlá jsou předmětem jeho zájmu po mnoho let. Lužicí se začal zabývat jako zástupce firmy z Budyšína po roce 1989. Ve své publicistické činnosti se zaměřil převážně na Horní Lužici, přednáší o ní severočeské veřejnosti. Absolvoval řadu studijních pobytů v Lužici (např. s Rádiem Proglas), navázal mnoho kontaktů a uspořádal o Lužici několik výstav. Aktivně se věnuje regionální a místní kultuře a její propagaci, externě spolupracuje s několika redakcemi. Působí rovněž jako průvodce čes-

kých a německých turistů.

Tato bibliografie přináší rejstříky jeho příspěvků za léta 2009–2014 v internetových novinách *Pozitivní noviny*, *Novinky.cz*, *Místní kultura*, *Deník.cz*, *Ústecký deník.cz* a v tištěných novinách *Deník*.

Není-li uvedeno jinak, je autorem textu pouze Milan Turek.

A. Články

Pozitivní noviny

1. Exploze kunsthistoriků Liberec a Žitavy, 7. 3. 2012
2. Gigantické přeměny krajiny v Lužici, 27. 8. 2011
3. Milan Hrabal představil malířku Hanu Krawcovou, 13. 2. 2012
4. Jablonecký lékař zanechal obrovskou sbírku grafiky, 20. 4. 2012
5. Německá VIA SACRA má zastavení na severu Čech, 19. 6. 2012
- Knižní průvodce sepsaný kolektivem autorů se věnuje sakrálním památkám v tzv. Trojzemí (pomezí Čech, Německa a Polska). V článku jsou některé z těchto památek též stručně zmíněny.*
6. Dr. Volker Dudeck – Milan Turek: Poklad nejen německý, 7. 10. 2011
7. Krásy přírody představí zahradnická výstava v Löbau, 29. 2. 2012
8. Velikonoce Lužických Srbů, 12. 4. 2009

Novinky.cz

9. Cyklostezka třemi státy pro seniory, 12. 7. 2014
10. Jezero o tisíci hektarech mají Severočeši hned za humny, 6. 5. 2014
11. Žitavské hory zvou k vandru a běhu, 22. 4. 2014
12. Velikonoce v Lužici: vajíčka na stromech, v oknech, doslova na každém kroku, 11. 4. 2014
13. Dovolena na lodi hlavní výhrou na jabloneckém veletrhu, 21. 3. 2014
14. Lužická jezerní krajina láká přírodními krásami i ubytováním v plovoucích domech, 14. 3. 2014
15. Vánoční tabule v Lužici neдрží tradice, 3. 12. 2010
- Obyvatelé Lužice v článku sdělují, jaké pokrmy si během vánočních svátků připravují ve svých domácnostech. Oproti českým zvyklostem Lužičané příliš nejedí tradiční jídla.*
16. Zdarma vlakem Trilex do Německa, 6. 12. 2010
17. Zatopené jámy vytvořily z Lužice úchvatnou krajinu jezer, 7. 2. 2013
18. Žitava představuje grafické listy ze sbírky jabloneckého lékaře, 16. 4. 2012
19. Obří zahrada vytvořená z bývalého cukrovaru zve návštěvníky do Löbau, 5. 3. 2012
- V roce 2012 se ve městě Lobavě (lužickosrbsky Lubij, něm. Löbau) konala zahradnická výstava, která vznikla na místě bývalého cukrovaru. Po skončení výstavy byl prostor proměněn v park.*
20. Liberec odhalil české poklady ze Žitavy, 27. 2. 2012
21. In-line závod na sto kilometrů okolo lužických jezer, 13. 7. 2011
22. Nudisté zahájili sezónu na Olbersdorfu, 14. 6. 2011
23. Poniší nabízí spoustu sportu a zajímavostí, 18. 6. 2011
24. Veletrh v Jablonci představuje tipy pro dovolené rodin s dětmi, 11. 3. 2011

Místní kultura

25. Lužici představuje formou přednášek liberecká knihovna, 2. 10. 2014
26. Na veletrhu cestovního ruchu se představilo 50 vystavovatelů ze čtyř zemí, 21. 3. 2014
27. Žitavská muzea jsou svázána s českou minulostí, 18. 7. 2014

28. Lužičané představili v Liberci spisovatelku Młynkowou, 12. 11. 2013
29. Žitava ukrývá skvost českého původu, 29. 3. 2013
Nedávno znovu objevené a zrestaurované žitavské postní plátno z 15. století, na kterém jsou zachyceny i znaky Českého království, je významnou památkou užívanou v pozdním středověku a raném novověku k zahalování oltářů v době postní.
30. Studenti cestovního ruchu z Německa atakují Liberecko, 1. 4. 2013
31. Publikace o malířce Hance Krawcové, 8. 3. 2012
32. Německý průvodce zahrnuje i české kostely, 30. 5. 2012
33. Žitava představuje v Liberci české poklady, 12. 3. 2012
V roce 2012 proběhla v Liberci výstava, na které byly vystaveny exponáty ze žitavských Městských muzeí (obrazy, grafiky a sochy od vrcholného středověku po současnost). Většina exponátů byla vytvořena českými umělci nebo umělci s českými kořeny.
34. Česká Bible v průběhu staletí, 9. 12. 2011
35. Tradice Trojzemí jsou inspirací pro děti, 14. 12. 2011

Deník.cz

36. Na kole se můžete vydat třeba i za památkami do Trojmezí, 13. 9. 2014
37. Za turistikou nebo na kolo zvou Žitavské hory, 13. 4. 2013
38. Lužická jezera lákají cyklisty i na podzim, 22. 9. 2012

Ústecký deník.cz

39. Koruna, sůl a kalich spojují Čechy se Žitavou, 31. 5. 2011
Hlavním tématem výstavy „Ve jménu Koruny, soli a kalicha“, konané v Žitavě v roce 2011, byl obchod, umění a ideje v prostoru mezi Prahou a Žitavou v období mezi 13. a 17. stoletím.
40. Turistický svátek, to jsou tři dny, tři země a tři pochody, 5. 4. 2013
41. Jezerní krajina nabízí řadu zajímavých atrakcí, 7. 3. 2014
42. Hornická Hoyerswerda dnes vévodí jezerům, 12. 10. 2012
43. Ráj květů na výstavě potěší nejen ty, kteří hledají inspiraci, 21. 8. 2012
44. Kěrlušé se zpívají v Lužici o Velikonocích, díl druhý, 2. 4. 2012
45. „Ptačí svatba“ hravě překonává i hranice, 13. 1. 2012
Článek pojednává o staré lidové tradici, „ptačí svatbě“, které se zúčastňují děti. Obřad „ptačí svatby“ se pěstuje nejen v Lužici, ale ujímá se i v Čechách.
46. Přeměny lužické krajiny v turistický ráj jezer, 18. 11. 2011
47. Žitavsko promítnuté v českých dějinách IV., 28. 9. 2011
48. Žitavsko v českých dějinách III., 19. 9. 2011
49. Lužice: z důlní oblasti se stala krajina jezer, 21. 7. 2011
50. Via Regia byla cestou nejen mnoha králů, 21. 6. 2011
51. Smyslnosti a rafinězní erotika masopustu, 25. 2. 2011
52. Bohatá historie proslulých drážďanských trhů a štol, 22. 12. 2010

Deník

53. Jak slaví Vánoce naši sousedé v Lužici? Str. 10, 10. 12. 2014
Článek pojednává o vánočních trzích, které vytvářejí adventní atmosféru lužických měst, jakož i o některých vánočních zvycích v domácnostech.
54. Žitava má svou zakladatelku Sitte, str. 10, 11. 11. 2014
Článek se zabývá pověstí o kněžně Sitte, která přivedla lid do kraje, kde později vzniklo město Sitavia (Žitava). Pojednává rovněž o založení města českým králem Přemyslem Otakarem II.
55. Veřejná knihovna v Žitavě oslavuje kulatiny, str. 10, 16. 9. 2014
56. Bohatá historie malebného údolí Heinewalde, str. 10, 21. 11. 2014.

Šlechtici z rodu Nosticů (známí také působením v Čechách) měli v Heinewalde od 13. století vodní tvrz, později přebudovanou na renesanční zámek. Od 17. století zde sídlili Kanitzové, kteří tu postavili druhý zámek.

B. Rejstřík

- Budyšín (Bautzen): 2, 8, 12, 21, 31, 32, 45, 46, 49, 51, 53, 54, 56
Češi v Žitavě: 6, 20, 27, 33, 34, 39, 47, 48, 54
Dolní Lužice: 38, 45
Domowina: 3, 42
Dudeck Volker (žitavský historik, bývalý ředitel Žitavských zemských muzeí): 5, 6, 27, 32, 52, 55
Euroregion Nisa: 1, 2, 5, 7, 19, 24, 28, 30, 32, 35, 39, 45, 46
Geierswaldské jezero: 2, 41, 46, 49
Görlitz viz Zhořelec
Hartava (Hartau): 9, 22, 36
Heinewalde (zámek): 56
Herrnhut (Ochranov, obec založená českými bratry): 5, 8, 32, 43
Hnědouhelná těžba: 2, 10, 14, 17, 22, 24, 36, 38, 42, 46, 49
Horní Lužice: 5, 7, 14, 15, 17, 19, 22, 23, 25, 32, 33, 35, 38, 39, 41, 45, 46, 48, 49, 50, 51
Hörnikecy viz Knappenrode
Hoyerswerda (Wojerecy): 8, 11, 30, 38, 42, 49
Hrabal Milan (varnsdorfský spisovatel a znalec lužickosrbské kultury): 3, 25, 31
Karlsfried (zřícenina hradu u Žitavy): 39
Kěrlušé: 8, 12, 42, 44, 53
Knappenrode (Hörnikecy, důlní muzeum a jezero): 2, 21, 42, 46, 49
Kostel sv. Kříže v Žitavě: 5, 6, 8, 26, 27, 29, 32, 48, 52, 55
Krawc Bjarnat (lužickosrbský hudební skladatel): 3, 31
Krawcec Hanka (lužickosrbská malířka): 3, 25, 31
Löbau (Lubij): 7, 15, 17, 19, 43
Lužická jezerní krajina: 2, 10, 13, 14, 17, 21, 22, 26, 30, 38, 41, 42, 46, 49
Lužická srbština: 25, 31, 35, 42, 45
Lužickosrbské muzeum v Budyšíně: 12
Lužický seminář v Praze: 25
Lužičtí Srbové: 2, 5, 7, 8, 25, 31, 32, 35, 38, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 53
Marienstern (Mariina Hvězda, klášter): 5, 8, 32, 39
Marienthal (Mařídol, klášter): 29, 39, 43
Młynkowa Marja (lužickosrbská spisovatelka): 28
Muzeum v Budyšíně viz Lužickosrbské muzeum v Budyšíně
Muzeum v Žitavě viz žitavská Městská muzea
Nisa: 10, 17, 41, 50, 54
Nosticové: 56
Ochranov viz Herrnhut
Olbersdorfské jezero (zatopený důl u Žitavy): 10, 11, 22, 36, 41
Ostritz (obec a klášter): 5, 8, 12, 32
Oybin (Ojvín, hrad a klášter): 5, 17, 22, 29, 32, 37, 39, 48, 52, 53, 54
Ponisi (Lausitzer Neisseland): 23, 41
Postní plátna viz Žitavská postní plátna
Průmysl po roce 1990: 2, 7, 42, 46, 49
Ptačí svatba: 45
Revitalizace a přeměna krajiny: 2, 10, 21, 22, 24, 36, 38, 41, 46, 49
Salzhaus (Solnice) v Žitavě: 39, 52
Schleifé (Slepo, obec, centrum etnografické oblasti): 2, 8, 44, 46, 49
Šestiměstí (Budyšín, Lubij, Zhořelec, Kamenec, Lubáň a Žitava): 7, 43, 48, 50
Vánoce v Lužici: 15, 53

Velikonoce Lužických Srbů: 8, 12, 44
Velikonoční jízda: 2, 8, 12, 17, 42, 45, 46, 49
Winzeler Marius (ředitel žitavských Městských muzeí): 1, 5, 20, 32, 39
Wojerocy viz Hoyerswerda
Zhōřelec (Gōrlitz): 2, 5, 8, 12, 14, 23, 29, 30, 32, 36, 39, 41, 46, 49, 50, 51, 53, 54
Žitava (Zittau): 1, 6, 7, 9, 13, 16, 17, 18, 20, 22, 26, 27, 29, 32, 33, 34, 36, 37, 39, 40, 43, 45, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56
Žitavská Městská muzea (Städtische Museen Zittau): 1, 4, 18, 20, 27, 33, 34, 48, 55
Žitavská postní plátina: 5, 6, 8, 13, 26, 27, 29, 32, 39, 52, 55
Žitavské hory: 9, 11, 13, 14, 15, 17, 25, 26, 35, 36, 37, 40, 41, 48

Literární soutěž programu Cíl 3/ Ziel 3

Navazujeme na text Milana Hrabala o projektu v rámci programu Cíl 3/ Ziel 3, který jsme otiskli ČLV 9/2014, a přinášíme ukázky textů studentů oceněných v literární soutěži tematicky zaměřené na srbskou Lužici resp. na Čechy z pohledu Lužických Srbů. Tentokrát představujeme čtenářům vítězný text Sophie Wirthech.

Sophia Wirthech

Lužickosrbské gymnasium v Budyšině, třída 9a1, 1. cena

Ja sym Hana a bydlu w maľkej wjesce w Rudnych horach. Mam tu wjele přečelow. Tež někotrych ze susodnych wjeskow. Moja mačerka džěla w Drježdžanach a tohodla tež tam bydli. Jenož druhdy kōnc tydženja domoj přińdže. Za to je mój nan wjele doma. Wón džěla jako designer a jenož zrědka k swojemu džělowemu městnu do Prahi dyrbi. Haj, je přistajeny při jednej českej firmje. Mojej mačeri kwoli je wón do Němskeje čahnył, zo byštaj so časćišo widžeć mōhłoj. Husto mi nan powěda, kak je wón mać na jednej jězbje do Drježdžan zeznał a so hnydom do njeje zalubował. Nan proprawom němsce njemōže, staj so potajkim jendželsce rozmołwjeć dyrbjałoj. Tohodla njemōžu prajić, hač je němčina abo jendželščina moja mačerna řeč a čěšćinu ja tež hišće mōžu.

Tutón kōnc tydženja moja mačerka zaso domoj přińdže. Ale njebě tak wjesoła kaž hewak. Wona njezwěri sej do nanoweho mjezwōča hladać. „Mama, što z tobu je? Sy ty chora?“, ja so ju při wobjedže prašam. „Ně, Hana, njejsym chora. Ale nochcych tebi to tu před twojim nanom prajić“, wona wotmołwi. „Što ty měniš?“ „Hana, ty počehnješ hromadže z twojim nanom do Prahi. Ja budu wot mojeje firmy přesadžena do Hamburga. Ja njebudu tebje hižo kōždy kōnc tydženja widžeć mōc.“ Mačerka na swój taler hlada. Ja to njezrozumju. Moja mačerka dyrbi do Hamburga a ja hromadže z nanom do Prahi? „Papa, praj tola něšto. To tola njeje mōžno! Ja nochcu do Prahi. Ja nochcu, zo mama do Hamburga džele“, zadwělowana na nana hladam. Wón pak jenož z hłowu wije a potom stanje. Mi sylzy do wočow stupaja. Spěšnje

stanu a do swojeje stwy čeknu. Tam so do swojeho loža čisnu a plākam. Ja nochcu našu wjesku wopušćić a swojich přečelow zhubić.

Po chwilce stanu a mjelčo dom wopušću. Běžu na druhi kōnc wjeski a zaklinkam při jednej nowej chěžce. Młoda holca mi woćini. „Rejza, dyrbju z tobu porěčeć.“ Rejza mje nutř pušći. Holca je moja najlěpša přečelka. Z njej mōžu wo wšem řečeć. „Wěš, mama dyrbi do Hamburga hić a papa chce wróco do Prahi a ja dyrbju z papu sobu. Mama je mi prajiła, zo přichodny mēsc přečehnjemy. Njebudu tebje abo tych druhich wjace widžeć. Dyrbju samo šulu změníć. Što dyrbju ja jenož činić, njepřežiwu to.“ Započnu zaso plākać. „Změruj so Hana. Mōžemoj tola telefonować, e-maily abo listy pisać. Njebudžemy tebje zabyć. A čěšćinu tola wobknježiš, budžeš w Praze zawěsće přečelow namakać a w prōzdnotinach mōžeš k nam přińć.“ Rejza mje wobjima.

Pozdže na tutym dnju domoj du. Nastrōžena namakam swojeho nana w kuchinje plākajo. „Papa, što maš?“ „Nochcu twoju mačerku hić dać, a poprawom do Prahi wróco nochcu. Ale tu w bliskosći žane lētanišćo njeje.“ „Ach, papa...“

Přichodny džēn žane slowčko dla Prahi njeprajimōj. Bě wšo jasnje. Počehnjemy do Prahi a mačerka do Hamburga. Wšo so zrađajuje.

Z publikace První setkání / Přenje zetkanje / Das erste Treffen, vydané Městskou knihovnou Varnsdorf v roce 2012, editor Milan Hrabal. Text korigovala Měrana Cušcyna.

ZÁPISNÍK

Vážení a milí přátelé Lužice, dovolujeme si připomenout **konání valné hromady SPL** v sobotu 28. 3. od 11:00 hodin. Registrace přítomných bude již od 10:30, kdy bude možné uhradit členské příspěvky v hotovosti.

Dále vás srdečně zveme na akce věnované Lužici:

- ▶ duben – velikonoční **výlet** do Lužice
- ▶ 11. a 25. dubna – workshopy vedené lektorkou Borborou Zyndžic jako nadstavba jazykového kurzu, nabízené však i těm, kteří nejsou do kurzu zapsáni – první věnovaný lužickosrbským tradicím, tanci a zpěvu, druhý lužickosrbským médiím
- ▶ 25. dubna – přednáška **Prázdninové pobyty lužickosrbských dětí v Jabkenicích** (přednášet bude Ladislav Futtera)
- ▶ 13. května – Noc literatury v Praze – představení **Vodník** (I. Hustetowa; divadelní skupina Nepřijatelní)
- ▶ 15. květen – literární večer – **čtení Jurije Luščanského** v rámci veletrhu Svět knihy

Česko-lužický věstník vydává Společnost přátel Lužice, U Lužického semináře 90/13, 118 00 Praha 1-Malá Strana, www.luzice.cz, tel. 234 813 146, ročně v osmi číslech a dvou dvojčíslech nákladem 300 výtisků.

Cena 20 Kč.

Redakční rada: vedoucí redaktorka Lucie Janovská Kolarovičová, Řetězová 8, 110 00 Praha 1, lucie_kolarovicova@centrum.cz; zástupkyně vedoucí redaktorky: Eliška Papcunová, luzice@luzice.cz; členové: Zuzana Bláhová, Radek Čermák, Jan Zdichynec.

Roční předplatné: ČR 200 Kč, zahraničí 20 € (hotově 15 €) bankovním převodem na účet Fio banka, a. s., 2900678633/2010.

Objednávky a stížnosti na nezasílání: Klára Matějčíková, Habartická 1a, 190 00 Praha 9, polackova.klara@seznam.cz, tel. 607 588 684.

Rada se ne vždy ztotožňuje s názory a slohem pisatelů. Za pravdivost odpovídá autor. Nevyžádané rukopisy nevracíme.

MK ČR E 6880. ISSN 1212-0790.